

Dyscalculieprotocol

1. Inleiding

Dit protocol heeft als doel om leerlingen met dyscalculie zo snel mogelijk te diagnosticeren en te begeleiden. Het is goed om alle activiteiten omtrent de signalering en begeleiding van leerlingen met dyscalculie in kaart te brengen. Een protocol zal ongetwijfeld helpen om deze activiteiten beter op elkaar af te stemmen en te verbeteren waar dat nodig is. Ook geeft het medewerkers van onze school en buitenstaanders een duidelijk inzicht in wat het ARH doet op het gebied van dyscalculie en waar de grens ligt van de begeleiding door school op dit gebied.

2. Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
2. Inhoudsopgave	1
3. Wat is dyscalculie?	2
4. Signalering en onderzoek.	2
4.1 Aanmelding.....	2
4.2 Signalering	2
4.3 Onderzoek	2
5. Dyscalculieverklaring.....	2
6. Dyscalculiebeleid	3
6.1 Overheid / dyscalculiebeleid:	3
6.2 School/dyscalculiebeleid:	3
6.3 Ouders ¹ / dyscalculiebeleid:	4
6.4 Leerlingen/dyscalculiebeleid	4
6.5 Docenten / dyscalculiebeleid:	5
6.6 Deskundigen buiten school	5
7. In de praktijk.....	5
8. Evaluatie	6

¹ Lees voor 'ouders' steeds 'ouder(s)/verzorger(s)'.

3. Wat is dyscalculie?

Het woord dyscalculie betekent “niet goed kunnen rekenen”. Deskundigen omschrijven dyscalculie als “een stoornis in het leren die verhindert dat het rekenen een automatisme wordt”.

In het voortgezet onderwijs is het tempo vaak een groot struikelblok voor leerlingen met dyscalculie. Het tempoprobleem breekt hen niet alleen op bij wiskunde, maar ook bij andere vakken als natuurkunde en scheikunde, waar moet worden gerekend. Leerlingen met dyscalculie maken vaak rekenfouten en hebben weinig inzicht in getallen.

4. Signalering en onderzoek.

4.1 Aanmelding

Van een aantal van de bij ons aangemelde leerlingen is dyscalculie al op de onderbouw bekend. Bij de overdracht van de leerling met de ib-er en leerkracht wordt duidelijk gemaakt of de leerling hulp nodig heeft en zo ja welke hulp. Bij leerlingen van andere scholen worden er aannames gesprekken gevoerd. Bij dyscalculie wordt er gevraagd naar de hulp die de leerling nodig heeft en op welke manier het probleem zich uit. Als op het onderwijskundig rapport de aantekening “dyscalculie” staat controleert de remedial teacher of een onderzoeksverslag meegestuurd wordt. Hierin staan immers goede aanwijzingen voor de ondersteuning. Om in aanmerking te komen voor faciliteiten moet een onderzoeksrapport en een officiële dyscalculieverklaring aanwezig zijn.

4.2 Signalering

In het begin van het schooljaar worden alle eersteklassers door middel van testen gescreend. De remedial teacher ziet welke leerlingen onder de norm scoren. De remedial teacher geeft dit door aan de mentor en de coördinator.

De leerlingen met een opvallend lage score voor de rekenonderdelen worden uitgenodigd voor een gesprek. In het gesprek worden de leerling-specifieke problemen in kaart gebracht.

4.3 Onderzoek

Alle beschikbare gegevens worden door de remedial teacher beoordeeld en vervolgens wordt besloten welke leerlingen verder onderzocht moeten worden. De ouders van de leerlingen die in aanmerking komen voor een nader onderzoek worden geïnformeerd. Zij krijgen informatie over de afgelopen onderzoeken.

De remedial teacher adviseert de ouders hun kind te laten onderzoeken op mogelijke dyscalculie en geeft hierbij aan bij welk onderzoeksinstituut dat kan.

Indien in klas 2 of hoger leerlingen met kenmerken van dyscalculie naar voren komen, dan kan in overleg met ouders en de remedial teacher besloten worden een dyscalculieonderzoek te laten plaatsvinden. Dit geldt ook voor leerlingen die van een andere school bij ons komen.

Blijkt er uit het onderzoek dat er inderdaad sprake is van dyscalculie is dan wordt een officiële dyscalculieverklaring afgegeven. Leerlingen met een dyscalculieverklaring komen in aanmerking voor faciliteiten die op hen van toepassing zijn.

5. Dyscalculieverklaring

Om in aanmerking te komen voor faciliteiten dient een leerling in het bezit te zijn van een dyscalculieverklaring.

De dyscalculieverklaring is gebaseerd op een onderzoek dat door een daartoe bevoegde psycholoog of orthopedagoog gedaan is. Het onderzoek bestaat uit de volgende onderdelen:

- *Onderkennende diagnose*: in welke mate wordt voldaan aan de gestelde criteria op basis van controleerbare, betrouwbare en valide instrumenten en procedures.
- *Verklarende diagnose*: uitspraken over de individugebonden cognitieve factoren die in dit geval kennelijk de stoornis oproepen en in stand houden. Uitspraken die gebaseerd zijn op controleerbare, betrouwbare en psychodiagnostische instrumenten en procedures. De stoornis mag niet het gevolg zijn van omgevingsfactoren, zoals een tekort aan onderwijs of van onderwijs op een te hoog niveau.
- *Handelingsgerichte diagnose*: informatie op basis van betrouwbare en valide psychodiagnostische instrumenten en procedures, over concrete onderwijsbeperkingen en de specifiek pedagogische didactische behoeften die daarmee samenhangen. Aangegeven wordt dat de onderwijsbelemmeringen niet zijn op te lossen door verwijzing naar een lager niveau, maar vragen om nader te noemen specifieke maatregelen of faciliteiten.

De bevoegdheid om een dyscalculieverklaring af te geven kan – gegeven de inhoud – alleen geschieden door professionals die gekwalificeerd zijn voor het uitvoeren van psychodiagnostisch onderzoek. Daartoe is een academische graad in de klinische (kinder- en jeugd-)psychologie of orthopedagogiek vereist; alsmede is vereist een bekwaamheidsregistratie in de psychodiagnostiek, minimaal op het niveau van een BIG-registratie (Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg).

6. Dyscalculiebeleid

Hoe gaat de school om met de onderscheiden werkgebieden ten aanzien van dyscalculie:

- a. Overheid
- b. School
- c. Ouders
- d. Leerlingen
- e. Docenten
- f. Deskundigen buiten de school

6.1 Overheid/dyscalculiebeleid:

Een leerling met een handicap moet het onderwijs kunnen doorlopen op een manier die aangepast is aan zijn of haar mogelijkheden.

Dyscalculie wordt door de overheid nog niet als handicap erkend. Een diagnose door een daartoe bevoegde deskundige kan volgens artikel 55 van het Eindexamenbesluit de leerling meer tijd geven voor toetsen en examens. Andere faciliteiten zijn mogelijk, maar moeten door de onderzoeker gemotiveerd worden. Wij volgen vanzelfsprekend de officiële richtlijnen. De onderwijsinspectie heeft dyscalculie niet officieel erkend.

6.2 School/dyscalculiebeleid:

Onze zorg voor de leerling met dyscalculie is onderdeel van de totale integrale **leerlingondersteuning**, zoals die is neergelegd in het schoolplan. Voor de school als geheel geldt dat zij een persoonlijke, stimulerende en veilige werkomgeving wil zijn voor alle leerlingen. De school volgt de maatschappelijke en onderwijskundige veranderingen en legt deze vast in het dyscalculieprotocol.

Dit protocol zorgt ervoor dat leerlingen, ouders, docenten en schoolleiding kunnen zien wat is afgesproken met betrekking tot de bijzondere begeleiding van leerlingen met dyscalculie. Natuurlijk moet dit protocol steeds geactualiseerd worden. De school stelt zich ten doel tijd beschikbaar te stellen voor dyscalculiebegeleiding.

Eerste klas leerlingen worden getest op dyscalculieproblemen. Leerlingen met dyscalculieproblemen krijgen bijzondere faciliteiten. Zo mogelijk worden extra leermiddelen ingeschakeld. Indien de resultaten structureel onvoldoende zijn, is er tijdig overleg tussen de remedial teacher, de mentor, de ouders en de leerling.

6.3 Ouders / dyscalculiebeleid:

Op de basisschool is een leerling soms in staat zijn rekenproblemen zo te compenseren dat deze problematiek bij de leerling niet genoeg opvalt voor een dyscalculieonderzoek.

In het voortgezet onderwijs krijgt de leerling vaak te maken met ingewikkelde berekeningen en wordt van hem een redelijk verwerkingstempo verwacht. Zo kan het voorkomen dat de problematiek pas in het voortgezet onderwijs echt een belemmering wordt.

Al onze zevende klassers worden in de eerste schoolweken gescreend op rekenproblemen. Ouders van kinderen met dyscalculie weten dat hun kinderen extra inspanningen moeten doen om onze school te doorlopen. Het is van wezenlijk belang dat school en ouders samenwerken in de begeleiding van hun kind.

Ouders moeten voldoende geïnformeerd zijn over het dyscalculiebeleid op school en de specifieke begeleiding van hun kind.

Het begeleiden van de leerling met dyscalculie heeft ook financiële gevolgen. Het uitvoeren van verdere dyscalculieonderzoeken brengen kosten met zich mee. Deze kosten komen voor rekening van de ouders.

Het is verstandig dat ouders bij hun ziektekostenverzekering informeren of er een financiële tegemoetkoming m.b.t. dyscalculie bestaat.

De ouders van de leerling met dyscalculie stellen zich redelijk en coöperatief op ten aanzien van de school van hun kind, ook in het geval de resultaten onvoldoende zijn en een overstap naar een andere school noodzakelijk is.

6.4 Leerlingen/dyscalculiebeleid

Leerlingen met dyscalculie hebben extra ondersteuning nodig.

Leerlingen met dyscalculie kunnen problemen krijgen met hun zelfvertrouwen. Ze kunnen gaan twijfelen aan hun mogelijkheden.

Een leerling met dyscalculie kan problemen hebben met:

1. automatiseren
2. concentratie
3. sociaal-emotionele ontwikkeling
4. tijdgevoel

In de eerste tijd bij ons op school is van groot belang hoe de leerling zijn mogelijkheden voor bijvoorbeeld wiskunde zal inschatten. Onvoldoende resultaten kunnen verlies van motivatie tot gevolg hebben.

Sommige leerlingen met dyscalculie zetten zich bovengemiddeld in om een krappe voldoende te halen.

We willen voorkomen dat leerlingen onnodig falen. Spanningen, faalervaringen en dientengevolge een lage zelfwaardering maken het leren moeilijk. Een neerwaartse spiraal: slechte resultaten, negatieve verwachtingen, faalangst en vermijdingsgedrag kan nog slechtere resultaten tot gevolg hebben. Wij willen helpen dit te voorkomen.

Dyscalculie is geen excuus om minder te doen: de leerling moet met hulp leren onderzoeken wat voor hem de beste manier van leren is. Hij moet ook zelf hulp leren vragen als dat nodig is. De school zorgt voor een omgeving waarin het leerprobleem geaccepteerd wordt, waarbij de plich-

ten van de leerling wel duidelijk blijven. Docenten zullen zoveel mogelijk stimuleren en positieve feedback geven.

Tenslotte dient opgemerkt te worden dat de school in goede samenwerking met ouders, leerling en docenten wil komen tot optimale resultaten, rekening houdend met de handicap. Dit kan natuurlijk alleen met volledige inzet van alle betrokkenen. Het 'dyscalculieprotocol' is daarbij een belangrijk hulpmiddel.

6.5 Docenten / dyscalculiebeleid:

Wij hechten veel belang aan de ondersteuning door de 1^e lijn: **ondersteuning** op klassenniveau door de docenten en de mentoren.

Hoe de docenten leerlingen met dyscalculie kunnen helpen wordt samengevat: accent leggen op de specifieke mogelijkheden van de leerling. De aanwijzingen op de faciliteitenkaart van de leerling vormen hierbij het uitgangspunt.

De mentor neemt een centrale plaats in in het onderhouden van de contacten met de leerling, thuis, vakleerkrachten en de remedial teacher.

Om de **ondersteuning** van de leerling met dyscalculie te optimaliseren dienen de docenten geschoold te worden. De sectie wiskunde neemt hierin het initiatief en maakt een meerjarenplan voor scholing van (wiskunde) leerkrachten op het punt van dyscalculie en rekenproblemen. Een van de leerkrachten ontwikkelt zich tot specialist. De wiskundesectie organiseert jaarlijks een bijeenkomst rond het thema dyscalculie. Leerkrachten van andere vakken die ook met deze problematiek te maken hebben worden hiervoor uitgenodigd.

6.6 Deskundigen buiten school

Tot nu toe was de **ondersteuning** van leerlingen met dyscalculie uitsluitend het werk van de docenten van deze school. De eerste lijn is: **ondersteuning** op klassenniveau, waarbij de docenten de afgesproken faciliteiten actief toepassen, de leerling stimuleren en motiveren en extra hulp geven. Binnen het samenwerkingsverband is er ondertussen de nodige expertise opgebouwd waar onze school een beroep op kan doen. Wij kunnen nu ook verwijzen naar onderzoekers en behandelaars buiten de school.

7. In de praktijk

Hoe ziet de dyscalculie**ondersteuning** er samengevat in de praktijk uit. Na vaststelling welke leerlingen dyscalculie hebben start de begeleider met een gesprekje met alle leerlingen met dyscalculie om een indruk te krijgen van hun mogelijkheden en beperkingen. De informatie die mee is gekomen van de basisschool, de aanmeldingsformulieren, de onderzoeksgegevens en de dyscalculieverklaringen worden gebruikt om te bepalen welke leerlingen al dan niet begeleiding nodig hebben.

Er wordt een kort handelingsplan opgesteld aan het begin van de **ondersteuning**. De docenten worden in de docentenvergadering geïnformeerd over de specifieke problemen bij de leerlingen.

Het doel van de **ondersteuning** is:

- Het met elkaar in contact brengen van lotgenoten: wat is dyscalculie en wat is dyscalculie bij jou?
- Leerlingen krijgen uitleg hoe een faciliteitenkaart in de praktijk gebruikt kan worden
- Leerlingen krijgen uitleg hoe ze met de faciliteiten om kunnen gaan
- Leerlingen krijgen uitleg hoe je als leerling met een docent contact legt over een specifiek probleem
- Er wordt gezocht naar knelpunten en zo mogelijk naar oplossingen

8. Evaluatie

Aan het einde van het eerste schooljaar krijgen leerlingen met dyscalculie die hiervoor ondersteuning hebben ontvangen, onderstaande vragenlijst om te evalueren of onze aanpak resultaat heeft gehad in de beleving van de leerling zelf.

Vragen evaluatie:

1. Weet je hoe de faciliteitenkaart werkt op school?
2. Waaraan merk je dat docenten op de hoogte zijn van jouw dyscalculie?
3. Hoe houden ze rekening met jouw dyscalculie?
4. Hoe maak je gebruik van je faciliteiten? Welke vooral? Van welke faciliteiten maak je geen gebruik?
5. Wat vind je het lastigste probleem in verband met dyscalculie?
6. Ging je met plezier naar de begeleiding toe?
7. Wat heb je vooral plezierig en goed gevonden?
8. Heb je tips voor de begeleider? Welke?